
VandCenter Syd as

Vandværksvej 7, 5000 Odense C

Årsrapport for 2017

CVR-nr. 17 41 40 03

Årsrapporten er fremlagt og
godkendt på selskabets ordi-
nære generalforsamling
den 20/4 2018

Hans Henrik Banke
Dirigent

Indholdsfortegnelse

Side

Påtegninger

Ledelsespåtegning 1

Den uafhængige revisors revisionspåtegning 2

Ledelsesberetning

Selskabsoplysninger 5

Hoved- og nøgletal 6

Ledelsesberetning 7

Koncern- og årsregnskab

Resultatopgørelse 1. januar - 31. december 24

Balance 31. december 25

Egenkapitalopgørelse 29

Pengestrømsopgørelse 1. januar - 31. december 30

Noter til årsregnskabet 31

Ledespåtegning

Bestyrelse og direktion har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 for VandCenter Syd as.

Årsrapporten er aflagt i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Årsregnskabet og koncernregnskabet giver efter vores opfattelse et retvisende billede af selskabets og koncernens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af selskabets og koncernens aktiviteter og koncernens pengestrømme for 2017.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen omhandler.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Odense, den 17. april 2018

Direktion

Mads Leth

Gerda Hald

Bestyrelse

Anders Wedel Berthelsen
formand

Lars Havelund Jensen
næstformand

Jes Heilbo

Birgitte Rose Mogensen

Thorkild Korsholm Maarbjerg

Tina Jensen

Mette Hjorth

Jesper Olkjær Edlefsen
medarbejderrepræsentant

Kenneth Rong-Petersson
medarbejderrepræsentant

Claus Winther
medarbejderrepræsentant

Carsten Hammer
medarbejderrepræsentant

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til kapitalejeren i VandCenter Syd as

Konklusion

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2017 samt af resultatet af koncernens og selskabets aktiviteter og koncernens pengestrømme for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017 i overensstemmelse med årsregnskabsloven.

Vi har revideret koncernregnskabet og årsregnskabet for VandCenter Syd as for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2017, der omfatter resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis, for såvel koncernen som selskabet samt pengestrømsopgørelse for koncernen ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af regnskabet". Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til årsregnskabsloven.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncernregnskabet og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens krav. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncernregnskab og et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med årsregnskabsloven. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af koncernens og selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om koncernens og selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at koncernen og selskabet ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

måde, at der gives et retvisende billede heraf.

- Opnår vi tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for de finansielle oplysninger for virksomhederne eller forretningsaktiviteterne i koncernen til brug for at udtrykke en konklusion om koncernregnskabet. Vi er ansvarlige for at lede, føre tilsyn med og udføre koncernrevisionen. Vi er eneansvarlige for vores revisionskonklusion.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Odense, den 17. april 2018

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 33 77 12 31

Poul Erik Jacobsen
statsautoriseret revisor
mne10086

Mette Plambech
statsautoriseret revisor
mne34162

Selskabsoplysninger

Selskabet

VandCenter Syd as
Vandværksvej 7
5000 Odense C

Telefon: 63132333
Telefax: 63132334
E-mail: info@vandcenter.dk
Hjemmeside: www.vandcenter.dk

CVR-nr.: 17 41 40 03
Regnskabsperiode: 1. januar - 31. december
Hjemstedskommune: Odense

Bestyrelse

Anders Wedel Berthelsen, formand
Lars Havelund Jensen
Jes Heilbo
Birgitte Rose Mogensen
Thorkild Korsholm Maarbjerg
Tina Jensen
Mette Hjorth
Jesper Olkjær Edlefsen
Kenneth Rong-Petersson
Claus Winther
Carsten Hammer

Direktion

Mads Leth
Gerda Hald

Revision

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Rytterkasernen 21
5000 Odense C

Pengeinstitut

Nordea Bank Danmark A/S
Vestre Stationsvej 7
5000 Odense C

Hoved- og nøgletal

Set over en 5-årig periode kan koncernens udvikling beskrives ved følgende hoved- og nøgletal:

	Koncern				
	2017	2016	2015	2014	2013
	Mio. DKK	Mio. DKK	Mio. DKK	Mio. DKK	Mio. DKK
Hovedtal					
Resultat					
Nettoomsætning	489	510	406	460	450
Bruttofortjeneste	86	107	9	85	82
Resultat af ordinær primær drift	49	70	-30	45	46
Resultat før finansielle poster	27	30	-52	27	21
Resultat af finansielle poster	-25	-28	-28	-26	-21
Årets resultat	1	1	-62	0	17
Balance					
Balancesum	8.462	8.540	8.501	8.494	8.415
Egenkapital	6.436	6.434	6.432	6.493	6.493
Pengestrømme					
Pengestrømme fra:					
- driftsaktivitet	291	314	254	207	209
- investeringsaktivitet	-254	-274	-320	-354	-322
heraf investering i materielle anlægsaktiver	-267	-291	-329	-365	-333
- finansieringsaktivitet	-69	-6	101	116	41
Årets forskydning i likvider	-32	34	35	-31	-72
Nøgletal i %					
Bruttomargin	17,6%	21,0%	2,2%	18,5%	18,2%
Overskudsgrad	5,5%	5,9%	-12,8%	5,9%	4,7%
Afkastningsgrad	0,3%	0,4%	-0,6%	0,3%	0,2%
Soliditetsgrad	76,1%	75,3%	75,7%	76,4%	77,2%
Forrentning af egenkapital	0,0%	0,0%	-1,0%	0,0%	0,3%

Nøgletallene er udarbejdet i overensstemmelse med Den Danske Finansanalytikerforenings anbefalinger og vejledning. Der henvises til definitioner i afsnittet om regnskabspraksis.

Ledelsesberetning

Årsrapporten for VandCenter Syd as for 2017 er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens bestemmelser for store virksomheder i regnskabsklasse C.

Års- og koncernregnskabet er aflagt efter samme regnskabspraksis som sidste år.

Væsentligste aktiviteter

Selskabet varetager drifts- og anlægsopgaver på vandforsynings- og spildevandsområdet, bidrager til klimatilpasning og anvender tillige sine kompetencer ved tilknyttede aktiviteter i Danmark og udlandet.

Selskabets indtægter er baseret på brugerafgifter i form af tilslutningsbidrag, målerafgift, vandafgifter, fast bidrag og vandafledningsbidrag, der takstfastsættes årligt af Odense Byråd samt mindre indtægter fra de tilknyttede aktiviteter.

I henhold til Vandsektorloven og Lov om betalingsregler for spildevand skal indtægter for hvert af de to forsyningsområder Vand og Spildevand finansiere de respektive årlige produktions- og administrationsomkostninger, finansielle poster og investeringer.

Væsentlige begivenheder i 2017

Vores ansvar

Ansvarlighed er en helt grundlæggende værdi i VandCenter Syd. Det er både grundstenen i det fundament, vi står på, og det, der driver os i vores daglige virke.

Som vandselskab har vi et ganske særligt ansvar for at værne om vores vigtigste fælles naturværdi, vandet – og for at værne om vores fælles sundhed.

Når vi indvinder grundvand, låner vi vand fra naturens eget kredsløb. Det påvirker vandmiljøerne. Det gør det også, når vi sender vandet tilbage til naturen igen. Vi har derfor et særligt ansvar for at begrænse vores påvirkning mest muligt, så vi bidrager til sunde vandmiljøer.

Vi har også et ansvar for at tage hånd om regn- og spildevand, så det bliver ledt væk og rensset på forsvarlig vis, så vi bidrager til det gode liv både i byerne og ved åer, fjord og hav.

Og vi har et ganske særligt ansvar for at sikre, at det drikkevand, vi leverer, er sundt og rent – så du trygt kan drikke vand direkte fra hanen. Både nu og i fremtiden.

Vidtrækkende ansvar

Men vores ansvar rækker videre endnu, ligesom vores aktiviteter gør det.

Når vi bruger energi og materialer, og når vi køber varer, påvirker vi fx miljø og klima, både direkte og indirekte. Vi har et ansvar for at begrænse denne påvirkning mest muligt, gennem udviklingen af bæredygtige processer og bæredygtigt forbrug.

Ledelsesberetning

Vi har også et ansvar overfor de mennesker, der arbejder for os – vores medarbejdere – og for deres sundhed, sikkerhed og trivsel. Og vi har et ansvar overfor de mennesker, som vi arbejder for: Vores kunder og det samfund, vi er en del af.

Som offentligt ejet monopolvirksomhed er vi desuden i særlig grad forpligtet til at forvalte vores økonomi ansvarligt og tænke langsigtet – fx når vi fastlægger prisudvikling, når vi effektiviserer, og når vi investerer i klimatilpasning og skovrejsning. Ligesom vi som offentligt ejet virksomhed har et særligt ansvar for at bidrage til en bæredygtig udvikling af samfundet i bredere forstand.

Både lokalt, nationalt og globalt – og altid i en balancering af de tre bundlinjer: samfund, miljø og økonomi.

Fokus på læring og forbedring

Ansvarlighed handler imidlertid ikke blot om at følge retningslinjer og nå sine mål. Det handler i høj grad også om at holde kursen i hverdagens mange arbejdsgange – og om løbende at justere kursen, når der er behov for det. Læring og forbedring er derfor også helt centrale – og drivende processer – for udviklingen af vores ansvarlighedsindsats. For at sikre, at vi holder den ansvarlige kurs i hverdagens mange arbejdsgange, har vi bl.a. udviklet vores eget integrerede ledelsessystem, hvor vi stiller en lang række krav til os selv.

Ledelsessystemet bygger på de fire internationale standarder for miljø, arbejdsmiljø, kvalitet og fødevarer-sikkerhed, som vi har været certificeret efter siden 2008. Vi bliver eksternt auditeret på vores ledelsessystem to gange årligt, ligesom vi selv gennemfører to interne audits om året.

Ledelsessystemet sikrer fokus og fremdrift hen over året gennem den løbende identificering og håndtering af konkrete forbedringspunkter, og det er dermed en vigtig del af vores ansvarlighedsindsats.

Medarbejderne er også med til at drive udviklingen frem i det daglige. Udvikling gennem læring og forbedring kan nemlig lige såvel finde sted uden om de formelle systemer og processer – fx. hver gang en engageret medarbejder får øje på noget, vi kan gøre bedre, og handler på det.

Globalt ansvar

Vi støtter op om de ti principper i FN's Global Compact, fordi de ligger i naturlig forlængelse af vores værdigrundlag som ansvarlig virksomhed – og fordi vi tror på, at alle virksomheder har et ansvar for at bidrage til en bæredygtig global udvikling.

Det er først når stater, organisationer og virksomheder går sammen om at tage ansvar, at vi for alvor kan rykke udviklingen i den rigtige retning – og at vi som dansk vandselskab har et særligt ansvar for at gå forrest og bidrage til udviklingen der, hvor vi kan. Fordi vi kan.

Vi ser Global Compact som en dagsorden, der med sin formulering af nogle overordnede, etiske principper for ansvarlig virksomhed i en global virkelighed kan være med til at drive denne udvikling frem. Ikke mindst når denne dagsorden kobles med konkrete udviklingsmål i form af FN's 17 verdensmål.

Ledelsesberetning

Mål for bæredygtig udvikling

Da vi i 2016 tog FN's verdensmål til os som et globalt perspektiv på bæredygtighed, var det et naturligt næste skridt i udviklingen af vores ansvarlighedsindsats.

I 2017 iværksatte vi et analysearbejde, der havde til formål at undersøge, hvordan vi bedst kan støtte op om verdensmålene, så vi bidrager til reel bæredygtig udvikling.

Den indledende analyse omfattede en grundig gennemgang af samtlige 17 verdensmål, 169 delmål og 232 målepunkter, sådan som de er formuleret af FN – holdt op imod vores virke og vores indsatser indtil nu.

Konklusionen var, at bæredygtig udvikling er en kompleks størrelse – og at der er brug for en dybere granskning af, hvor og hvordan vi som dansk vandselskab kan bidrage mest virkningsfuldt, før vi formulerer vores egne mål op imod verdensmålene.

For hvor ligger de primære udfordringer for netop vores virksomhed? I en bredere dansk kontekst – og set i et globalt perspektiv? Hvor har vi et ansvar, direkte eller indirekte – og hvor har vi mulighed for at støtte eller skabe udvikling?

Vi besluttede derfor ved udgangen af 2017 at nedsætte en tværorganisatorisk projektgruppe, der hen over de næste to år skal arbejde i dybden med disse spørgsmål – og hen imod en formulering af vores egne, specifikke mål for bæredygtig udvikling.

Det er hensigten, at disse mål skal skrives ind i vores næste 5-årsstrategi, Strategi 2020-24 – og verdensmålsprojektet bliver dermed et af de væsentlige spor i den kommende strategiproces.

Grundvand og drikkevand

Kildepladser

For at sikre, at vi i fremtiden fortsat kan levere rent drikkevand, undersøger vi hele tiden mulighederne for nye kildepladser. I 2017 har vi foretaget en bearbejdning af statens grundvandskortlægning på Nordfyn og suppleret med ekstra undersøgelser af, hvor der på sigt vil være mulighed for at etablere nye regionale kildepladser. Undersøgelsesarbejdet er stort set afsluttet, og vi har fundet nogle egnede lokaliteter. Kildepladsen ved Trøstrup Vandværk, som vi overtog 1. januar 2017, er én af de lokaliteter, der ser lovende ud.

Vandskov ved Brylle

På Skovens Dag den 7. maj blev Brylle Vandskov indviet, og de første træer blev plantet. Der er tale om en ny skov, der med navnet "Vandskov" synliggør, at den bidrager til beskyttelsen af grundvandet omkring Borreby Kildeplads, hvor grundvandsmagasinerne er sårbare.

Vi har etableret skoven i samarbejde med Hedeselskabet, og dette samarbejde med en privat aktør gør projektet til noget særligt. Hedeselskabet køber jorden og driver skoven, mens vi betaler for de deklARATIONER, der sikrer arealet mod fremtidig sprøjtning. Samarbejdet giver fordele for begge parter – og

Ledelsesberetning

for borgerne i området.

Der har været flere faser i projektet. Første skridt var at finde tilstrækkeligt med sammenhængende arealer. Der er erhvervet 87 hektar jord inden for projektområdet til skovrejsning, og det er forventningen, at vi samlet set vil beskytte et areal på op til 150 hektar, når projektet er afsluttet.

Lukninger af gamle brønde

Som en del af vores arbejde med grundvandsbeskyttelse gennemførte vi i 2016-2017 en sløjfningskampagne med det formål at identificere og lukke flest muligt ubenyttede private brønde og borer, da de udgør en risiko for forurening af grundvandet. Det skyldes, at boringen skaber en kanal ned til de dybereliggende jordlag, hvor forurening kan ryge direkte ned – uden den naturlige filtrering, der sker i jordlagene.

Kampagnen omfattede områderne nær Bolbro, Borreby og Holmehave kildepladser, hvor vi henter ca. 60 % af Odenses drikkevand. Som grundejer eller beboer i kampagneområdet kunne man i hele 2017 anmelde en ubenyttet brønd eller boring og få den sløjfet gratis – en opgave, der normalt vil koste den private forbruger omkring 12.000 kr. at få udført. I alt nåede vi med udgangen af 2017 at få lukket 81 ud af 85 indmeldte brønde.

Ny grundvandsmodel

I 2017 blev der udarbejdet en grundvandsmodel for oplandet til Bolbro og Eksercermarken kildepladser, som beskriver vandets strømning i de forskellige jordlag. Modellen er et led i partnerskabsprojektet Fælles grundvand fælles ansvar med Region Syddanmark, Odense Kommune og GEUS. Grundvandsmodellen skal benyttes til at beregne udbredelsen af forurening fra de kendte forureningskilder i området.

Hos VandCenter Syd vil vi kunne bruge resultaterne til at tilpasse vores indvindingsstrategi, designe et overvågningsprogram og prioritere vores indsats.

Bæredygtig indvindingsstrategi

VandCenter Syd ønsker en bæredygtig grundvandsindvinding, og vi forsøger at fordele vores indvinding strategisk. Det er en kompleks opgave at sammensætte en indvindingsstrategi, der både forholder sig til idealet om at indvinde rent grundvand og den virkelighed, vi står i, hvor der er flere samtidige hensyn at tage og lovkrav at overholde.

Ændringer i vores grundvandsindvinding påvirker grundvandsstanden, dvs. hvor højt grundvandet ligger i jorden. Der er en øvre grænse for, hvor meget grundvand, vi kan indvinde fra én boring uden risiko for at trække forurening ind til en kildeplads. Forurening kan nemlig flytte sig nede i jorden, hvis man fx lukker en boring og øger indvindingen på en anden.

En for kraftig indvinding kan også medføre vandkvalitetsproblemer og negative konsekvenser for den del af naturen, der er afhængig af grundvandstilstrømning eller en høj grundvandsstand.

Endelig forsøger vi at holde indvindingen på et niveau, der bedst muligt imødegår problemer med

Ledelsesberetning

grundvandsstigning i lavtliggende områder.

For at undgå, at vi udnytter grundvandsressourcen for meget, måler vi grundvandsstanden i et netværk af boringer omkring og på vores kildepladser. Der kan være store variationer i grundvandsstanden, og derfor følges udviklingen i flere boringer. Vores målinger strækker sig mange årtier bagud og giver et godt billede af udviklingen i grundvandsstanden generelt. Vi har i 2017 i gennemsnit indvundet ca. 220.000 m³ grundvand pr. boring.

Drikkevand

I 2017 blev der fra regeringens side lagt op til ændringer i måden, hvorpå der skal føres kontrol med drikkevandet. Vores brancheorganisation DANVA var imod en del af de foreslåede tiltag, da de bl.a. betød, at små private brønde kunne slippe for at teste drikkevandskvalitet. For os som stort vandselskab betød lovændringen, at vi fremadrettet skal tage vores vandprøver hos kunderne frem for på vores eget ledningsnet og værker. Det betyder, at der kan opstå mistanke om forurening, hvor overskridelser i virkeligheden kommer fra kundens egen installation. Implementeringen af den nye lovgivning skulle være sket i efteråret 2017 men blev udsat, da bekendtgørelsen først kom sent. Primo 2018 afventer vi stadig en vejledning fra ministeriet, hvorefter vi kan fastlægge det endelige program for prøvetagning, herunder tage stilling til omfanget af prøver på vores eget system.

Pesticider i vores grundvand

To af vores vandværker - Lindvedværket og Dalumværket - måtte midlertidigt lukke i august 2017, da vi fandt indhold af stoffet desphenyl-chloridazon, som lå over grænseværdien. Vi kendte på det tidspunkt ikke ret meget til stoffet, som er nedbrydningsprodukt fra et pesticid, der er blevet brugt i produktionen af roer, rødbeder og løg. Et pesticid, som i dag er forbudt i Danmark.

Desphenyl-chloridazon er ifølge myndighederne ikke sundhedsfarligt i de koncentrationer, vi fandt – men grænseværdien var overskredet, og det gav helt naturligt anledning til bekymring blandt forbrugerne.

Vores løsning på problemet var i første omgang at lægge vores drift om. Vores vandværker trækker hver især vand fra en række boringer, som vi fik testet straks efter fundet på vandværkerne. Herefter kunne vi skrue op og ned - så vi hentede mest vand fra de boringer, der havde intet eller kun lidt indhold af desphenyl-chloridazon - og samlet set levere vand, hvor grænseværdien var overholdt.

Efterfølgende har der været en række aktiviteter. Først og fremmest har dette givet anledning til at sammen med regionen og andre vandselskaber ser nærmere på den fremtidige forsyningssituation, og hvad vi kan forvente os af den konkrete forurening. Fordi desphenyl-chloridazon er et nedbrydningsprodukt, kan problemet blive større eller mindre over tid – afhængig af hvor, hvornår og hvor meget, der er sprøjtet med det oprindelige pesticid.

Desuden har vi forholdt os til, hvordan vi fremover holder øje med nye forureningskilder. Som vandselskab har vi pligt til at teste vores drikkevand for uønskede stoffer. Listen over stoffer i det obligatoriske analyseprogram omfatter ikke alle stoffer, der findes – og i efteråret 2017 var stoffet desphenyl-chloridazon ikke på listen. Vi testede for stoffet, fordi vi blev opmærksomme på, at en anden forsyning havde haft fund. Forureningssagen ramte vandværker i hele landet, og efterfølgende er der sat et arbejde i gang, der skal

Ledelsesberetning

revidere det obligatoriske analyseprogram og understøtte videndeling om fund af nye stoffer.

Mens vi venter på disse forbedringer, har vi selv omkring årsskiftet testet for en række stoffer, udover dem vi er forpligtet til. Denne test viste ingen nye problemer.

Forureningssagen har sat en helt ny dagsorden for forsyningssikkerhed og tillid til drikkevand. Hvordan VandCenter Syd er med til at tackle de nye udfordringer – i samarbejde med den øvrige vandbranche på Fyn – er en udfordring, vi fortsat kommer til at arbejde meget med.

Rent grundvand som drikkevand

Vi har gennem mange år haft det samme mål for kvaliteten af grundvandet, som er at ”mere end 95 % af vores samlede grundvandsindvinding skal være rent grundvand, der overholder grænseværdierne for miljøfremmede stoffer”. Det mål blev ikke nået i 2017. Dette skyldes fundet af pesticidresten desphenyl-chloridazon, som vi opdagede i august 2017.

Når vi indvinder grundvand, er det en omhyggelig balancegang for at sikre den bedst mulige drikkevandskvalitet under hensyn til alle de forhold, vi beskrev under ”Bæredygtig indvindingsstrategi”.

Fundet af desphenyl-chloridazon i visse grundvandsboringer tvang os til at revurdere vores hidtidige målsætning om, at mere end 95 % af grundvandsindvindingen skal være rent grundvand. For at opfylde dette mål ville vi nemlig være nødt til at overudnytte de ikke-forurenede boringer, dvs. pumpe så meget vand op fra dem, at vi på sigt ville ødelægge vandkvaliteten i disse boringer. Pumper man for meget, risikerer man at ”trække” forurening fra fx pesticider eller saltvand hen til boringen.

Med den erkendelse besluttede vi i 2017 at ændre vores servicemål, så det i højere grad rummer de mange hensyn i vores indvindingsstrategi.

VandCenter Syd vil fortsat arbejde efter målsætningen om det rene grundvand gennem vores indsatser for grundvandsbeskyttelse.

Ekstra sikring mod vandforurening

UV-behandling af drikkevandet er en ekstra sikkerhed mod drikkevandsforurening, som kan supplere vores i forvejen høje niveau af kvalitet og hygiejne i drikkevandssystemet. UV-behandling begrænser og neutraliserer eventuelle bakterier og vira i vandet og kan derved begrænse en evt. forurening, holde den inden for et afgrænset område og hjælpe med at spore forureningskilden. Metoden forringer hverken vandets smag.

På nuværende tidspunkt har vi opsat to UV-anlæg. I 2017 har vi fortsat undersøgt mulighederne for UV-behandling og fundet ud af, at kravene til UV-anlæg i vores første udbud i 2016 var overdimensionerede. I 2017 gennemførte vi derfor et nyt udbud på UV-behandling, der medfører en stor energimæssig og økonomisk besparelse. Vi forventer at påbegynde opsætningen af de nye anlæg på udvalgte vandværker, højdebeholdere og trykforøgere i løbet af 2018.

Ledelsesberetning

Blødgjort vand

Vandet i VandCenter Syds indvindingsområde indeholder temmelig meget kalk. Blødgjort vand er vand, hvor kalken er helt eller delvist fjernet. De seneste år har VandCenter Syd kørt forsøg med blødgøring af drikkevand, og vi har indtil nu testet to forskellige blødgøringsmetoder. For at sikre at et valg af metode er både miljømæssigt og økonomisk optimalt, undersøger vi fortsat mulige blødgøringsmetoder.

I efteråret 2017 har vi gennem MUDP (Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrations Program) opnået økonomisk støtte til at udvikle en ny metode til blødgøring. Metoden kaldes PAS (Plastic Air Softening), og projektet udføres i samarbejde med AA-Water og HOFOR. Projektet er toårigt og skal undersøge formodningen om, at metoden giver en effektiv, økonomisk og miljøvenlig blødgøring af drikkevand. PAS er en kemikaliefri teknologi og drives udelukkende af luft, som pumpes ind i bunden af et filter, der består af plastiklegemer.

VandCenter Syd har sammen med Odense Kommune nedsat en projektgruppe, der skal undersøge ”Forbrugerkonsekvenser i Odense ved blødgjort vand”. Projektet startede i december 2017 og har til formål at vurdere fordele og ulemper ved et eventuelt valg om at tilbyde blødgjort vand til forbrugerne. Arbejdet afsluttes til september 2018 og vil resultere i en rapport og en eventuel anbefaling til Odense Kommune.

Spildevand og regnvand

Blå og grønne løsninger

Når vi arbejder med LAR-projekter, er der tit tale om mere end en teknisk løsning. Projekterne kan være forbundet med merværdi som æstetik og rekreative byrum, som vi skaber sammen med de relevante myndigheder.

Vi har i samarbejde med Odense Kommune igangsat pilotprojektet Klimaklar i Skibhus for at afhjælpe problemer med kælderoversvømmelser i en afgrænset del af Skibhuskvarteret i Odense centrum. Projektets formål er at håndtere regnvand i vejbede og andre såkaldte LAR-elementer – og på den måde løse kloaksystemets kapacitetsudfordringer. Det sker i en kombination af dels et anlægsprojekt, dels private boligejeres håndtering af regnvand på egen grund.

Vi tog første spadestik på anlægsprojektets første etape i begyndelsen af efteråret, hvor vi på to villaveje anlagde vejbede og vandgennemtrængelig belægning.

Første etape er afsluttet og har givet værdifulde erfaringer fra bl.a. udfordringer med anlæggelsen af den gennemtrængelige belægning. Erfaringerne tages med videre til projektets anden etape, som er planlagt til at starte i 2018.

Klimavenlig byudvikling

I forbindelse med at Odense kommune etablerer Letbanen skal vi omlægge vores spildevandsledninger under det kommende letbanespor. Det har givet os mulighed for at medtænke regnvandshåndtering ved bl.a. at lægge nye, separate regnvandsledninger på udvalgte strækninger, hvor kloaksystemets kapacitet er under pres. I 2017 har vi arbejdet med regnvandshåndtering på Højstrupvej, Vestre og Østre Stationsvej,

Ledelsesberetning

Rugårdsvej og Nyborgvej. Regnvandet ledes bl.a. til Odense, hvilket er med til at afhjælpe problemer med kælderoversvømmelser i forskellige byområder. Samtidig har vi også haft mulighed for at renovere og udvide eksisterende kloakledninger i 2017.

Den nye underjordiske p-kælder under Thomas B. Thriges Gade krævede også, at vi omlagde vores kloakledninger. Her har vi separeret regnvandet, som nu ledes ud i Odense Å.

I 2017 har vi også arbejdet med planlægning af et underjordisk regnvandsbassin i Odense V, da området er hårdt ramt af oversvømmelse ved større regnskyl. Det underjordiske bassin skal i 2018-2019 etableres under en p-plads og skal afhjælpe oversvømmelserne. Projektet er den første del af en større klimatilpasning i området.

Nye udstykninger

I 2017 har vi kloakeret mange nye udstykninger – bl.a. Fionagrunden i Bogense og Østerlunden i Odense. Desuden har vi erhvervet et areal i Højme for at etablere et nyt stort bassin, som skal håndtere regnvandet fra den nye erhvervsudstyknings syd for motorvejen.

Når vi anlægger kloak til nye udstykninger, overvejer vi altid, hvordan regnvandshåndtering kan tænkes med ind. For at beskytte vandløbene og vores eksisterende kloaksystem tilstræber vi som udgangspunkt at håndtere regnvandet lokalt ved at nedsive det i fx vejbede.

Hvis nedsivning af forskellige årsager ikke er muligt, kloakerer vi med et separat rør til regnvandet, som så afledes via et regnvandsbassin. Regnvandsbassinene tjener dels til at bremse vandet og dels som sandfang og olieudskillere, inden vandet ledes til nærmeste vandløb eller å - eller alternativt til vores eksisterende afløbssystem.

Kystkloakken

På Nordfyn er kloaksystemet flere steder udfordret af store mængder såkaldt uvedkommende vand (fx regnvand), som optager plads i kloaksystemet og på renseanlægget – uden egentlig at høre hjemme der. Det gælder fx kloaksystemet, kaldet Kystkloakken, der dækker en række sommerhusområder på Nordfyn. Kystkloakken er kun beregnet til at aftage spildevand, men der ledes både regn- og drænvand i kloakken pga. fejltilslutninger. Det giver sommerhusejeren problemer med at skylle ud i toilettet, når der er kraftig eller længerevarende regn, fordi der er for meget vand i kloaksystemet.

Sommerhusgrundenes kloakker er undersøgt for fejltilslutninger, hvor regnvand løber i kloakken, og vi samarbejder med Nordfyns Kommune om at få fejlene udbedret.

Der kan også komme uvedkommende vand fra indsivninger i såvel ledninger som brønde. Vi har renoveret ca. halvdelen af vores hovedledninger i det undersøgte område. Når vi har set effekten af at få rettet de fejltilslutninger, der er fundet, vil vi vurdere behovet for at forny den offentlige del af systemet yderligere.

Ledelsesberetning

Kloakering i det åbne land

Nordfyns kommune vedtog i eftersommeren 2017 en ny spildevandsplan, som medførte, at 81 ejendomme i det åbne land skal tilsluttes kloaksystemet, så deres spildevand ledes til vores renseanlæg i stedet for til egen septiktank. Når spildevandet bliver ført til kloaksystemet, vil det blive rensset langt mere effektivt og miljøvenligt end før. Vi begyndte på tilslutning af de 81 ejendomme kort før jul og fortsætter arbejdet i 2018.

Kloak og natur

Udfordringerne med kapacitetsproblemer i vores kloaksystem betyder, at mange af vores projekter også handler om at fjerne uvedkommende vand.

Kapacitetsproblemer og uvedkommende vand i kloaksystemet betyder, at der ved kraftigt eller længerevarende regnvejr indimellem sker overløb fra systemet til naturen. Det er et vilkår for alle spildevandsselskaber, som der er taget højde for i vores udledningstilladelser.

Påvirkning af vandmiljøet

For at kunne prioritere de projekter, der vil give størst miljømæssig værdi for pengene, har vi udviklet en samlet model for vores kloaksystem, renseanlæg og de store vandløb i Odense Kommune. Modellen skal give os et detaljeret overblik over vores påvirkning af vandmiljøerne, så vi kan prioritere de indsatser, der vil gavne miljøet mest.

For at skaffe data til modellen har vi opsat 16 målestationer i vandløb i Odense Kommune, og måleprogrammet blev sat i gang 1. april 2017. Vi vil fortolke modellens resultater ved hjælp af UPM (Urban Pollution Management), som er et sæt af kriterier til at vurdere, hvordan udvalgte stoffer påvirker vandmiljøet i forhold til hvor ofte, hvor længe og i hvilken koncentration de optræder.

Overløbsprojekter

Nogle af vores projekter er målrettet mod at gøre noget ved overløb, bl.a. vores projekter ved Langelinie i Odense og det overløb, der ligger ved Vedby på Nordfyn.

Over de sidste år har vi været opmærksomme på, at der har været for store mængder overløb ved Vedby. I 2017 har vi derfor gennemgået kloaksystemet i området. Det viste sig, at der er en del private tilslutninger af drænvand til kloakken samt vand fra to gadekær og to bassiner. Det er kloaksystemet ikke beregnet til. Sammen med Nordfyns Kommune arbejder vi på at løse problemet med fejltilslutningerne.

Ved udgangen af 2017 afsluttede vi efter fem år vores store kloakprojekt på Langelinie, så områdets kloaksystem nu er bedre i stand til at aftage regn- og spildevand på en effektiv måde. Det giver færre oversvømmede kældre hos vores kunder, og færre overløb til Odense Å. Langelinieprojektet har reduceret antallet af overløbshændelser fra kloakken til Odense Å fra cirka 50 gange om året til to gange i 2017.

Ledelsesberetning

Udvikling i året

Koncernens resultatopgørelse for 2017 udviser et overskud på 1,3 mio. kr. og koncernens balance pr. 31. december 2017 udviser en egenkapital på 6.435,9 mio. kr.

Nettoomsætning

Koncernens nettoomsætning i 2017 var 488,9 mio. kr. hvilket var et fald på 21,3 mio. kr. eller 4,2 % i forhold til 2016.

Driftsresultat

Koncernens resultat af ordinær drift primær drift udgjorde i 2017 49,3 mio. kr. mod 69,9 mio. kr. i 2016.

Finansielle poster

Finansielle poster udgjorde netto i 2017 25,0 mio. kr., hvilket er et fald på 3,2 mio. kr. fra 2016.

Året der gik og opfølgning på sidste års forventede udvikling

Moderselskabets resultatopgørelse for 2017 udviser et overskud på 1,3 mio. kr., og balance pr 31. december 2017 udviser en egenkapital på 6.436 mio. kr.

Kapitalberedskabet

Den likvide beholdning udgør 31. december 2017 93,3 mio.kr. mod 125,3 mio. kr. i 2016.

Særlige risici - driftsrisici og finansielle risici

Drift

Der er ingen væsentlig usikkerhed ved indregning eller måling af de anvendte beløb, og ligeledes er regnskabet ikke påvirket af usædvanlige forhold.

Renterisici

Den rentebærende nettogæld udgør 900,7 mio. kr. Heraf udgør den variabelt forrentede del kun 15 % og moderate ændringer i renteniveauet vil ikke have nogen væsentlig direkte effekt på resultatet.

Strategi og målsætninger

Forventninger til 2018

Forventningerne til 2018 er beskrevet i VandCenter Syds Virksomhedsplan 2018. Virksomhedsplanen er præget af de emner, vi har valgt som toneangivende for VandCenter Syd i 2018: Bæredygtighed, digitalisering, tværgående samarbejde, kundefokus og forretningsudvikling.

Ledelsesberetning

Bæredygtighed og FN's verdensmål

I det kommende år vil vi arbejde intenst med at implementere FN's verdensmål for bæredygtighed. Til verdensmålene knyttes indikatorer, mål og retninger for VandCenter Syds fremtidige udvikling. I virksomhedsplanen markerer et lille "verdensmål-logo" de indsats, som i særlig grad knytter an til verdensmålene. Arbejdet med verdensmålene fortsætter i 2019, hvor de skal indarbejdes som fundament for vores kommende strategi 2020-2024.

Fokus på digitalisering

I 2018 vil vi have særligt fokus på digital udvikling i VandCenter Syd. Vi vil understøtte vores forretning ved at bruge færre forskellige systemer – og til gengæld udnytte dem bedre. Ved at gennemgå, optimere og digitalisere arbejdsgange – samt blive klogere af benchmarking på tværs af vandsektoren – vil vi skabe effektiviseringer i hele selskabet.

Tværgående samarbejde og kompetanceudvikling

Fleksibilitet og tværgående samarbejde er nøglen til fortsat udvikling i VandCenter Syd – og i hele vandsektoren. I 2018 vil vi arbejde for at få overblik over og styrke kompetencerne i selskabet, samtidig med at vi vil dyrke synergier i samarbejde på tværs af organisationen.

Kunden i centrum

Både DANVA og VandCenter Syd sætter kunden i centrum i 2018. Vi vil have fokus på medarbejdernes rolle som ambassadører for selskabet og fortsat arbejde med den eksterne kommunikation for at øge kendskabet til VandCenter Syd og vores virke – både nationalt og internationalt.

Forretningsudvikling

I 2018 vil vi stille skarpt på vores projekter og søge at skabe større værdi og forretningsudvikling gennem brug af nye udbudsformer, forhandlingsformer og kontraktformer.

Redegørelse for samfundsansvar

Samfund

Kunden er omdrejningspunktet for langt de fleste af vores aktiviteter, og vi lægger stor vægt på dialog med vores mange forskellige kunder.

I starten af 2017 annoncerede Facebook, at de bygger et datacenter i Odense. Dermed kunne vi føje en stor og verdenskendt virksomhed til kundelisten. Facebook er en blandt flere storkunder, vi har i Odense og på Nordfyn. Fælles for disse kunder er, at de udover et øget vandforbrug og afledning af spildevand, også kan have særlige behov i forhold til leverance og produkt. I Facebooks tilfælde var forsyningssikkerhed et væsentligt kriterie for at vælge Odense som hjemsted for deres kommende anlæg. Vi har i 2018 fokus på yderligere dialog med vores storkunder.

I 2017 var det igen blevet tid til at finde et forbrugervalgt medlem til vores bestyrelse. Ved dette forbrugervalg lagde vi en indsats i at formidle information om valget på hjemmeside, sociale medier,

Ledelsesberetning

radioannoncer og plakater på firmabiler. Formålet med denne kommunikation var at motivere borgere til at stille op som kandidater til valget og efterfølgende få forbrugerne til at bruge deres stemmeret. I alt stemte 398 husstande ved efterårets valg, hvilket var højere end stemmeandelen i 2013, hvor 224 husstande satte et kryds. Antallet af opstillede kandidater var ligeledes højere ved det seneste valg, nemlig otte i 2017 mod seks i 2013. Erfaringerne fra forbrugervalget 2017 tages med videre til næste valg om fire år.

Nej til social dumping

Vi vil være med til at sikre gode arbejdsforhold hos de entreprenører, der arbejder for os. Det betyder, at vi stiller krav om ordnede løn- og ansættelsesforhold på de kontrakter, som vi fx indgår på anlægsprojekter. Disse krav kaldes arbejdsklausuler og gælder også for underentreprenører - med andre ord er der kædeansvar. Vi vurderer, om kontrakten også skal rumme såkaldte sociale klausuler, hvor der kan være krav om ansættelse af fx lærlinge eller praktikanter tilknyttet projektet.

Vi har indgået en aftale med Odense Kommunes Kontrolenhed, der på vores vegne besøger projekter for at kontrollere, om klausulerne overholdes. I 2017 har kontrolenheden været ude på ti besøg, som ikke har givet anledning til bemærkninger.

Mangfoldighed og uddannelse

Vi ønsker at afspejle mangfoldigheden i det samfund, vi er en del af. Ved hjælp af uddannelses- og praktikforløb samt arbejdsprøvning prøver vi således at skabe jobmuligheder til borgere, der ikke har et stærkt fodfæste på arbejdsmarkedet. I 2017 havde vi fire ansatte på fleksjob og ti studerende i forskellige praktikformer. Ud over at tage imod praktikanter, elever og lærlinge støtter vi også op om de lokale uddannelsesinstitutioner ved at indgå i forskelligt opgave- og projektsamarbejde med studerende. I 2017 havde vi bl.a. projektsamarbejde med maskinmesterpraktikanter og to studerende, der skrev erhvervs ph.d. via 3VAND-samarbejdet.

Børn og læring

Vi vil gerne være med til at klæde fremtidens forbrugere på til at passe godt på vandet og miljøet generelt. Til skoleklasser og andre interesserede grupper tilbyder vi gratis undervisningsforløb samt rundvisninger på vandværker og renseanlæg. I 2017 gennemførte vi ca. 150 rundvisninger.

I samarbejde med UngNord, Fjernvarme Fyn og Odense Renovation tilbød vi på andet år et innovationsvalgfag til elever på 7.-9. klassetrin på ni af Odenses folkeskoler. Vi gav eleverne udfordringen ”hvordan kan man rense regnvand lokalt?”. Valgfaget blev i 2018 afsluttet med en innovationsdyst, hvor eleverne præsenterede deres løsningsforslag.

Supplerende beretning

Selskabets supplerende beretning Ansvarlighedsrapport 2017 til årsrapporten udgør den i henhold til årsregnskabslovens § 99 a lovpligtige redegørelse for samfundsansvar. VandCenter Syd's COP rapport til FN som følge af tilslutning til FN's Global Compact er en integreret del af Ansvarlighedsrapporten 2017.

Ansvarlighedsrapport 2017 er godkendt på bestyrelsesmødet den 17. april 2018 og offentliggøres på

Ledelsesberetning

VandCenter Syd's hjemmeside: <http://www.vandcenter.dk/om-os/ansvarlighed>.

Samspil med myndighederne om planer og politikker samt eksternt miljø

VandCenter Syd vil løbende bidrage til at fremme og understøtte Odense og Nordfyns kommuners til enhver tid gældende visioner og tværgående politikker samt konkret de mere sektorspecifikke politikker, planer og strategier, som kommer til udtryk i fx klimaplan, miljøplan, spildevandsplan og vandforsyningsplan.

Fodaftryk

Vi tager et bredere samfundsmæssigt ansvar for det "fodaftryk", vi sætter i verden. Derfor er vi meget bevidste om, hvordan vi påvirker miljøet omkring os. Med afsæt i cirkulær økonomi genbruger vi ressourcer og producerer grøn energi, samtidig med at vi arbejder på at begrænse vores udledning af CO₂ og andre klimagasser.

Samlet set har vi øget vores energiproduktion i 2017. Vi har produceret mere biogas, el og varme på renselanlægget, bl.a. takket være ovennævnte nye metode til behandling af spildevandsslammet. Til gengæld har vores produktion af solenergi været lavere end i 2016 på grund af 12% færre solskinstimer.

Vi arbejder løbende på at reducere vores energiforbrug og brugte i 2017 lidt mindre energi end året før. Vi har bl.a. sparet på energien ved at renovere en trykforøger med nye pumper og pumpestyring, som reducerer anlæggets strømforbrug.

Udledning af lattergas

I de senere år er der kommet fokus på, at spildevandsrensning udleder miljøskadelig lattergas. VandCenter Syd har arbejdet med denne problematik gennem nogle år for at finde en løsning, der reducerer udledningen af lattergas, men stadig muliggør produktion af biogas og grøn energi.

I 2017 har vi afdækket forskellige muligheder for at mindske lattergasmængden ved at ændre driften på en afgrænset del af renselanlægget. Vi har fundet ud af, at det er muligt at reducere lattergasudledningen med helt op til 50 %. Desværre bliver rensprocessen ustabil og kræver mange manuelle justeringer, hvis man skal opnå den maksimale lattergasreduktion. Det er ikke holdbart i den daglige drift, og derfor har vi lagt os fast på en mellemmodel, som giver fornuftig stabilitet i processen og en lavere udledning af lattergas end før.

Undervejs i 2017 har vi også indsamlet en mængde data, der kan danne grundlag for en model til at beregne udledningen af lattergas fra de åbne beluftningstanke, hvor en anden del af rensprocessen foregår. Datamængden er enorm og vil kræve en omfattende bearbejdning, før den kan omsættes til en konkret model. Dette har vi ikke pt. ressourcer til, men datagrundlaget er klar til brug for fx Miljøstyrelsen, som også arbejder med lattergasproblematikken.

Bæredygtig klimatilpasning

Vi har sammen med HOFOR, Aarhus Vand og Danmarks Tekniske Universitet en Ph.D.-kandidat ansat,

Ledelsesberetning

som arbejder med ”Livscyklusvurdering af klimatilpasning”. Målet er at inddrage flere miljøsyn, når man skal vælge mellem forskellige løsninger til klimatilpasning – både i anlægsfasen og i den efterfølgende drift. Det kunne fx være et valg mellem større kloakrør eller lokal håndtering af regnvandet.

I 2017 er der i projektet udviklet en model til at vurdere livscyklus specifikt for klimatilpasning, og modellen er blevet afprøvet på forskellige klimaløsninger. Projektet fortsætter i 2018 og skal på sigt danne grundlag for at vælge den mest bæredygtige løsning, når man arbejder med klimatilpasning.

Bevidsthed om bæredygtighed

I det tværorganisatoriske projekt ”Vores fodaftryk” arbejder vi med at reducere miljøbelastningen ved VandCenter Syds aktiviteter. Projektet udvikler sig løbende og har i 2017 fokuseret på at øge bevidstheden om bæredygtighed på de interne linjer – og hvordan vi hver især kan gøre en forskel ved små indsatser i dagligdagen. Bæredygtighed var temaet for den årlige medarbejderdag for alle ansatte, og i årets løb har forskellige teams og afdelinger afholdt temauger, hvor der blev sat fokus på emner som madspild, papirforbrug, affald og brug af strøm. Projektet fortsætter frem til 2019 og omfatter også et samarbejde med DTU om en model til vurdering af VandCenter Syds bæredygtighed.

Virksomheden

Som vandselskab vil vi træffe beslutninger og udvikle løsninger, der er holdbare på langt sigt – både i forhold til driften af vores virksomhed og i forhold til den verden, vi er en del af. Derfor har vi fokus på innovation, effektivitet og bredt samarbejde i vandbranchen.

Arbejde med ansvarlighed

VandCenter Syd er et aktieselskab, der ejes af Odense og Nordfyns kommuner. Det giver os en særlig forpligtelse til at drive virksomhed på en ansvarlig måde i forhold til det omkringliggende samfund og de kommende generationer.

Transparens og redelighed

Vi prioriterer højt at være transparente i det, vi foretager os, bl.a. offentliggør vi hvert år en oversigt over bestyrelsens udgifter på vandcenter.dk

Vi har tilsluttet os FN's Global Compact, hvilket bl.a. indebærer, at vi forpligter os til at bekæmpe korrupsion.

Vi har en procedure, der betyder, at alle indkøb, kontrakter og lignende aftaler kræver to interne underskrivere. På den måde bliver udgifter vurderet og godkendt af mere end ét par øjne. Der følger desuden af dansk lovgivning, at der er regler for udbud af større opgaver, hvilket reducerer risikoen for, at ordrer gives til fx private kontakter. Vi har også en politik med retningslinjer for modtagelse af gaver for at undgå bestikkelse. Vi har ikke identificeret tilfælde af korrupsion i 2017.

Ledelsesberetning

Certificeret ledelsessystem

Vi er certificeret efter standarderne for kvalitetsstyring (ISO 9001), miljøledelse (ISO 14001), arbejdsmiljøledelse (DS/OHSAS 18001) og drikkevandssikkerhed (ISO 22000). Det giver os et værktøj til løbende at måle, om vi gør dét, vi har sat os for – og hvor vi kan gøre det bedre.

I 2017 udviklede og implementerede vi et nyt ledelsessystem, som dækker hele vores koncern, dvs. alle de selskaber, hvor VandCenter Syd har aktiemajoritet. Formålet er at sikre ensartede rammer på tværs af koncernens selskaber både i forhold til ledelse, styring, læring og forandring. Vores indsats bliver evalueret af både eksterne og interne auditorer, som løbende uddannes. Vi blev certificeret ud fra det nye ledelsessystem i september 2017.

Retten til privatliv

Alle mennesker har ret til privatliv og beskyttelse af deres personlige oplysninger. Vi har i 2017 arbejdet med at blive klar til de nye EU-krav til beskyttelse af personoplysninger, som træder i kraft i maj 2018. I tæt samarbejde med SamAqua har vi i årets løb vurderet risici ved behandling af persondata og følsomme oplysninger for kunder og medarbejdere. Vi har analyseret en række forretningsprocesser inden for HR, kundebetjening, IT og overvågning og udpeget de arbejdsgange, der skal ændres for at leve op til de nye krav. Implementeringen af disse ændringer er sat i gang og fortsætter i 2018.

Sammen om udvikling

Vi ønsker at bidrage til en bedre vandsektor, og derfor engagerer vi os aktivt i mange branchesammenhænge. Vi er bl.a. aktive i DANVA og den internationale pendant, IWA (International Water Association). Derudover har vi en plads i forskningsrådet hos USA's førende forskningsorganisation på spildevandsområdet, WERF.

Vi er en del af samarbejdet 3VAND, som ud over VandCenter Syd omfatter Aarhus Vand, HOFOR og BIOFOS – fire store forsyninger i Danmarks tre største byer. Der er tale om et strategisk erfarings- og udviklingssamarbejde med fokus på ansvar, udfordringer og muligheder som stor forsyningsvirksomhed.

3VAND fik en fælles strategi i 2016 og afholdt i 2017 et opfølgende strategiseminar for at fastlægge indsatser inden for samarbejdets fire fokusområder: internationalisering, udvikling & innovation, lovgivningens regulering og rollen som vandoperatør.

Benchmarking i vandbranchen

Lovgivningen for vores branche indebærer, at alle vandselskaber benchmarkes ud fra deres økonomiske resultater. Derudover skal alle vandselskaber under vandsektorloven indberette data til Miljøstyrelsen om deres performance inden for sundhed, forsyningssikkerhed, energi, klima og miljø. Denne nye performancebenchmarking er et værktøj til dialog mellem vandselskaberne og deres interessenter om mere kvalitative mål end de rent økonomiske. I 2017 justerede vi nogle af vores virksomhedsmål, så de bedre flugter med de nye målepunkter i statens performancebenchmarking.

Ledelsesberetning

Internationalt samarbejde

Vi vægter internationalt samarbejde højt. På en række områder er vi førende med vores teknologi og driftsprocesser, og derfor løser vi også projekter for vandforsyninger i udlandet. Derudover samarbejder vi om fælles udfordringer med andre af verdens førende vand- og spildevandsselskaber.

Vi prioriterer internationale aktiviteter for at:

- Være fagligt i front, så vi kan tilbyde det bedste til vores vand- og spildevandskunder hjemme
- Tiltrække de dygtigste medarbejdere med en spændende arbejdsplads
- Få – og give – inspiration til innovation og nye løsninger
- Understøtte eksport af dansk vandteknologi og knowhow

Organisation og struktur

VandCenter Syd as er organiseret som en koncern med en række tilknyttede selskaber, der varetager opgaver uden for vores kerneforretning; vand og spildevandshåndtering i Odense og Nordfyns kommuner. Vi løser således opgaver i ind- og udland gennem datterselskaberne VCS-TA og DanAqua Holding.

VandCenter Syd as er et datterselskab under VandCenter syd Holding as sammen med VCS Energy ApS, VandCenter Syd Service ApS. og SamAqua A/S.

SamAqua leverer administrative serviceopgaver til de 13 forsyningsselskaber, der ejer det. Hensigten er at effektivisere og opnå stordriftsfordele ved at være fælles om indkøb, IT og forretningsudvikling. SamAqua er et eksempel på, hvordan vi arbejder for konsolidering – fx fusioner eller samarbejde på tværs af forsyninger – for at gøre vandsektoren mere effektiv. Derudover har SamAqua i årets løb bl.a arbejdet med EU persondataprojektet og IT sikkerhed.

Ny direktør og bestyrelse

Den 1. marts 2017 tiltrådte Mads Leth, som ny direktør i VandCenter Syd as. I forbindelse med kommunalvalget sidst på året blev der også valgt en ny bestyrelse, som tiltrådte 1. januar 2018. Vores bestyrelse består af 4 medarbejderrepræsentanter, 4 politisk udpegede repræsentanter fra vores to ejerkommuner, 2 eksterne bestyrelsesmedlemmer og ét medlem, som vælges af forbrugerne i vores område.

Videnressourcer

Alle medarbejdere er pr. 1. oktober 2012 overført til VandCenter Syd Service ApS.

Redegørelse vedrørende det underrepræsenterede køn i VandCenter Syds ledelse 2017

Måltal for bestyrelsen og det øverste generelle ledelsesniveau

Odense Kommune har besluttet, at i byrådsperioden (2014-2017) er Odense Kommunes mål, at minimum to ud af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer i VandCenter Syd skal være kvinder.

Ledelsesberetning

I selskabets øverste generelle ledelsesniveau – chefteam og mellemledere - er målet, at andelen af kvinder øges til mindst 33 % inden udgangen af 2020.

Status for opfyldelse af de opstillede mål for det underrepræsenterede køn i bestyrelsen og i det øverste generelle ledelsesniveau.

Sammensætningen af de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer var i 2017 følgende i VandCenter Syd Holding A/S: 4 mænd og 2 kvinder svarende til en fordeling på 67%/33% og i overensstemmelse med Odense Kommunes mål. Reglerne for det underrepræsenterede køn er således opfyldt for bestyrelsen.

Der foreligger ikke underrepræsentation for det øverste ledelsesorgan.

Andelen af det underrepræsenterede køn i de øvrige generelle ledelsesniveauer og status for opfyldelsen af de opstillede mål.

Internt i selskabet har vi en politik og et mål om mindst 33 % kvinder i det øverste ledelsesniveau inden udgangen af 2020. Vi ønsker at udvide denne politik til at gælde for alle niveauer i VandCenter Syd og vil derfor tage politikken op til revision i 2018.

Politik

I VandCenter Syd er der lige muligheder for mænd og kvinder, og det efterstræbes, at dette ligeledes afspejles i en balance i antallet af mænd og kvinder på alle ledelsesniveauer.

VandCenter Syd ønsker at være en rummelig arbejdsplads uden diskrimination. Vi ser det som en styrke at have en balanceret kønssammensætning i ledelsen og er overbevist om, at det bidrager til en mere mangfoldig kultur, differentieret ledelse og et godt arbejdsmiljø.

Medarbejderne skal opleve, at VandCenter Syd har en åben og fordomsfri kultur, hvor hver enkelt kan udnytte sine kompetencer bedst muligt, uanset køn.

Der arbejdes målrettet på at sikre, at VandCenter Syd har en kultur og et arbejdsmiljø, der appellerer til begge køn. Det sker fx gennem lederuddannelser, værdisamtaler og andre udvikling- og uddannelses tiltag.

Selskabets personalepolitik, rekrutteringsstrategi, og karriereudviklingsmuligheder understøtter denne politik.

Resultatopgørelse 1. januar - 31. december

	Note	Koncern		Moderselskab	
		2017	2016	2017	2016
		TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Nettoomsætning	2	488.950	510.237	481.054	503.716
Produktionsomkostninger		-403.023	-402.980	-395.908	-397.135
Bruttoresultat		85.927	107.257	85.146	106.581
Administrationsomkostninger		-36.614	-37.388	-36.262	-37.119
Resultat af ordinær primær drift		49.313	69.869	48.884	69.462
Andre driftsindtægter		99	87	99	87
Andre driftsomkostninger	3	-22.777	-40.157	-22.777	-40.157
Resultat før finansielle poster		26.635	29.799	26.206	29.392
Indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder	4	0	0	324	313
Finansielle indtægter	5	593	738	593	738
Finansielle omkostninger	6	-25.606	-28.926	-25.592	-28.921
Resultat før skat		1.622	1.611	1.531	1.522
Skat af årets resultat	7	-358	-388	-267	-299
Årets resultat		1.264	1.223	1.264	1.223

Resultatdisponering

Forslag til resultatdisponering

Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode
Overført resultat

	324	313
	940	910
	1.264	1.223

Balance 31. december

Aktiver

	Note	Koncern		Moderselskab	
		2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
Dyrknings- aftaler mv.		101	112	101	112
Immaterielle anlægsaktiver	8	101	112	101	112
Grunde og bygninger		44.260	44.062	44.260	44.062
Distributionsanlæg		7.811.613	7.768.335	7.811.613	7.768.335
Fællesfunktionsanlæg		227.698	236.393	227.698	236.392
Materielle anlægsaktiver under udførelse		104.669	148.541	104.669	148.541
Materielle anlægsaktiver	9	8.188.240	8.197.331	8.188.240	8.197.330
Kapitalandele i dattervirk- somheder	10	0	0	3.019	2.695
Kapitalandele i associerede virksomheder	11	348	348	348	348
Tilgodehavender i tilknytte de virksomheder	12	1.749	2.677	1.749	2.677
Underdækning	12	140.584	124.831	140.584	124.831
Finansielle anlægsaktiver		142.681	127.856	145.700	130.551
Anlægsaktiver		8.331.022	8.325.299	8.334.041	8.327.993
Varebeholdninger		147	554	0	0

Balance 31. december

Aktiver

Note	Koncern		Moderselskab	
	2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser	20.174	31.323	16.797	28.831
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder	3.414	2.049	3.503	2.603
Tilgodehavender hos associerede virksomheder	176	73	176	73
Underdækning	128	33.386	128	33.386
Andre tilgodehavender	13.458	21.574	13.441	21.574
Tilgodehavender	37.350	88.405	34.045	86.467
Likvide beholdninger	93.294	125.388	91.474	124.527
Omsætningsaktiver	130.791	214.347	125.519	210.994
Aktiver	8.461.813	8.539.646	8.459.560	8.538.987

Balance 31. december

Passiver

	Note	Koncern		Moderselskab	
		2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
Selskabskapital		561.798	561.798	561.798	561.798
Reserve for opskrivninger		1.992.634	2.811.297	1.992.634	2.811.297
Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode		0	0	2.519	2.195
Overført resultat		3.881.423	3.061.380	3.878.904	3.059.185
Egenkapital		6.435.855	6.434.475	6.435.855	6.434.475
Hensættelse til udskudt skat	13	908.163	906.491	908.079	906.406
Hensatte forpligtelser		908.163	906.491	908.079	906.406
Kreditinstitutter		852.801	893.980	852.801	893.980
Gæld til tilknyttede virksomheder		2.241	4.439	2.241	4.439
Gæld til selskabsdeltagere og ledelse		20.398	40.795	20.398	40.795
Anden gæld		0	0	0	1
Periodeafgrænsningsposter		97.084	84.760	97.084	84.760
Langfristede gældsforpligtelser	14	972.524	1.023.974	972.524	1.023.975

Balance 31. december

Passiver

	Note	Koncern		Moderselskab	
		2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
Kreditinstitutter	14	45.691	44.202	45.691	44.202
Leverandører af varer og tjenesteydelser		55.871	84.237	54.832	84.084
Gæld til tilknyttede virksomheder	14	5.187	11.923	5.029	11.796
Gæld til selskabsdeltagere og ledelse	14	20.398	20.398	20.398	20.398
Anden gæld	14	16.784	12.739	15.812	12.444
Periodeafgrænsningsposter	14,15	1.340	1.207	1.340	1.207
Kortfristede gældsforpligtelser		145.271	174.706	143.102	174.131
Gældsforpligtelser		1.117.795	1.198.680	1.115.626	1.198.106
Passiver		8.461.813	8.539.646	8.459.560	8.538.987
Begivenheder efter balancedagen	1				
Medarbejderforhold	16				
Eventualposter og øvrige økonomiske forpligtelser	17				
Nærtstående parter	18				
Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor	19				
Anvendt regnskabspraksis	22				

Egenkapitalopgørelse

Koncern

	Selskabs- kapital	Reserve for op- skrivninger	Reserve for nettoopskriv- ning efter den indre værdis metode	Overført resultat	I alt
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Egenkapital 1. januar	561.798	2.811.297	0	3.061.378	6.434.473
Årets tilbageførsler af opskrivninger på afhændede aktiver	0	-13.393	0	13.393	0
Opløsning af tidligere års opskrivning	0	-683.718	0	683.718	0
Regulering af sikringsinstrumenter til dagsværdi ultimo	0	0	0	151	151
Skat af årets regulering af sikringsinstrumenter	0	0	0	-33	-33
Årets af- og nedskrivning	0	-121.552	0	121.552	0
Årets resultat	0	0	0	1.264	1.264
Egenkapital 31. december	561.798	1.992.634	0	3.881.423	6.435.855

Moderselskab

	Selskabs- kapital	Reserve for op- skrivninger	Reserve for nettoopskriv- ning efter den indre værdis metode	Overført resultat	I alt
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Egenkapital 1. januar	561.798	2.811.297	2.195	3.059.183	6.434.473
Årets tilbageførsler af opskrivninger på afhændede aktiver	0	-13.393	0	13.393	0
Opløsning af tidligere års opskrivning	0	-683.718	0	683.718	0
Regulering af sikringsinstrumenter til dagsværdi ultimo	0	0	0	151	151
Skat af årets regulering af sikringsinstrumenter	0	0	0	-33	-33
Årets af- og nedskrivning	0	-121.552	0	121.552	0
Årets resultat	0	0	324	940	1.264
Egenkapital 31. december	561.798	1.992.634	2.519	3.878.904	6.435.855

Pengestrømsopgørelse 1. januar - 31. december

	Note	Koncern	
		2017 TDKK	2016 TDKK
Årets resultat		1.264	1.223
Reguleringer	20	301.292	318.927
Ændring i driftskapital	21	12.468	22.160
Pengestrømme fra drift før finansielle poster		315.024	342.310
Renteindbetalinger og lignende		593	739
Renteudbetalinger og lignende		-25.615	-28.926
Pengestrømme fra ordinær drift		290.002	314.123
Regulering udskudt skat		1.282	89
Pengestrømme fra driftsaktivitet		291.284	314.212
Køb af materielle anlægsaktiver		-266.917	-290.546
Salg af materielle anlægsaktiver		99	87
Tilslutningsafgifter		12.458	16.275
Pengestrømme fra investeringsaktivitet		-254.360	-274.184
Ændring af gæld til Kommune Kredit, netto		-39.689	16.600
Ændring mellemværende		-8.932	-2.584
Tilbagebetaling af gæld til selskabsdeltager		-20.397	-20.398
Pengestrømme fra finansieringsaktivitet		-69.018	-6.382
Ændring i likvider		-32.094	33.646
Likvider 1. januar		125.388	91.742
Likvider 31. december		93.294	125.388
Likvider specificeres således:			
Likvide beholdninger		93.294	125.388
Likvider 31. december		93.294	125.388

Noter til årsregnskabet

1 Begivenheder efter balancedagen

Der er ikke efter balancedagen indtruffet forhold, som har væsentlig indflydelse på bedømmelsen af årsrapporten.

2 Segmentoplysninger - Moderselskab

	Vand TDKK	Spild TDKK	Dattervirksomheder TDKK	Moderselskab DKK
2017				
Omsætning	112.997	385.535	0	498.532
Regulering af underdækning	2.151	-19.629	0	-17.478
Nettoomsætning	115.148	365.906	0	481.054
Produktionsomkostninger	-88.757	-307.151	0	-395.908
Bruttoresultat	26.391	58.755	0	85.146
Administrationsomkostninger	-14.945	-21.317	0	-36.262
Resultat af ordinær primær drift	11.446	37.438	0	48.884
Andre driftsindtægter	21	78	0	99
Andre driftsomkostninger	-7.746	-15.031	0	-22.777
Resultat før finansielle poster	3.721	22.485	0	26.206
Indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder	0	0	324	324
Finansielle poster, netto	-3.567	-21.432	0	-24.999
Resultat før skat	154	1.053	324	1.531
Skat af årets resultat	-34	-233	0	-267
Årets resultat	120	820	324	1.264
2016				
Omsætning	119.049	388.143	0	507.192
Regulering af underdækning	-3.634	158	0	-3.476
Nettoomsætning	115.415	388.301	0	503.716
Produktionsomkostninger	-86.080	-311.055	0	-397.135
Bruttoresultat	29.335	77.246	0	106.581
Administrationsomkostninger	-15.175	-21.944	0	-37.119
Resultat af ordinær drift	14.160	55.302	0	69.462
Andre driftsindtægter	15	72	0	87
Andre driftsomkostninger	-10.777	-29.380	0	-40.157
Resultat før finansielle poster	3.398	25.994	0	29.392
Indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder	0	0	313	313
Finansielle poster, netto	-3.244	-24.939	0	-28.183
Resultat før skat	154	1.055	313	1.522
Skat af årets resultat	-38	-261	0	-299
Årets resultat	116	794	313	1.223

Noter til årsregnskabet

3 Andre driftsomkostninger

Andre driftsomkostninger, TDKK 22.777 (TDKK 40.157 i 2016) vedrører skrotninger af anlægsaktiver.

		Moderselskab	
		2017	2016
		TDKK	TDKK
4	Indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder		
	Andel af overskud i dattervirksomheder	324	313
		324	313

		Koncern		Moderselskab	
		2017	2016	2017	2016
		TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
5	Finansielle indtægter				
	Renteindtægter tilknyttede virksomheder	52	70	52	70
	Andre finansielle indtægter	541	668	541	668
		593	738	593	738

		Koncern		Moderselskab	
		2017	2016	2017	2016
		TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
6	Finansielle omkostninger				
	Renteomkostninger tilknyttede virksomheder	116	158	116	158
	Andre finansielle omkostninger	25.490	28.768	25.476	28.763
		25.606	28.926	25.592	28.921

Noter til årsregnskabet

	Koncern		Moderselskab	
	2017	2016	2017	2016
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
7 Skat af årets resultat				
Årets aktuelle skat	0	0	0	0
Årets udskudte skat	360	413	269	324
Regulering af udskudt skat tidligere år	-2	-25	-2	-25
	358	388	267	299

8 Immaterielle anlægsaktiver

Koncern

	Dyrknings- aftaler mv. TDKK
Kostpris 1. januar	288
Kostpris 31. december	288
Ned- og afskrivninger 1. januar	177
Årets afskrivninger	10
Ned- og afskrivninger 31. december	187
Regnskabsmæssig værdi 31. december	101
Afskrives over	20 år

	2017 TDKK	2016 TDKK
Af- og nedskrivninger af immaterielle anlægsaktiver er omkostningsført under følgende poster:		
Produktionsomkostninger	10	10
	10	10

Noter til årsregnskabet

9 Materielle anlægsaktiver

Koncern

	Grunde og byg- ninger	Distributions- anlæg	Fællesfunk- tionsanlæg	Materielle an- lægsaktiver un- der udførelse	I alt
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Kostpris 1. januar	44.062	6.537.438	272.666	148.542	7.002.708
Tilgang i årets løb	198	301.986	8.608	258.113	568.905
Afgang i årets løb	0	-16.397	-152	-301.986	-318.535
Kostpris 31. december	44.260	6.823.027	281.122	104.669	7.253.078
Opskrivninger 1. januar	0	3.485.969	118.258	0	3.604.227
Årets tilbageførsler af opskrivninger på afhændede aktiver	0	-17.171	0	0	-17.171
Opskrivninger 31. december	0	3.468.798	118.258	0	3.587.056
Ned- og afskrivninger 1. januar	0	2.255.070	154.532	0	2.409.602
Årets afskrivninger	0	235.932	17.302	0	253.234
Årets ned- og afskrivninger på afhændede aktiver	0	-10.790	-152	0	-10.942
Ned- og afskrivninger 31. december	0	2.480.212	171.682	0	2.651.894
Regnskabsmæssig værdi 31. december	44.260	7.811.613	227.698	104.669	8.188.240
Afskrives over	10-75 år	30-75 år	5-75 år		

	2017 TDKK	2016 TDKK
Af- og nedskrivninger af materielle anlægsaktiver er omkostningsført under følgende poster:		
Produktionsomkostninger	235.932	231.766
Administrationsomkostninger	17.302	18.505
	253.234	250.271

Noter til årsregnskabet

	Moderselskab	
	2017	2016
	TDKK	TDKK
10 Kapitalandele i dattervirksomheder		
Kostpris 1. januar	500	500
Kostpris 31. december	500	500
Værdireguleringer 1. januar	2.195	1.882
Årets resultat	324	313
Værdireguleringer 31. december	2.519	2.195
Regnskabsmæssig værdi 31. december	3.019	2.695

Kapitalandele i dattervirksomheder specificeres således:

Navn	Hjemsted	Selskabskapital	Stemme- og ejerandel	Egenkapital	Årets resultat
VCS-TA A/S	Odense	TDKK 500	100%	3.019	324

	Koncern		Moderselskab	
	2017	2016	2017	2016
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
11 Kapitalandele i associerede virksomheder				
Kostpris 1. januar	348	348	348	348
Regnskabsmæssig værdi 31. december	348	348	348	348

Kapitalandele i associerede virksomheder specificeres således:

Navn	Hjemsted	Selskabskapital	Stemme- og ejerandel	Egenkapital	Årets resultat
DanAqua Holding ApS	Odense	TDKK 480	39%	488	27

Noter til årsregnskabet

12 Øvrige finansielle anlægsaktiver

	Koncern		Morderselskab	
	Tilgodehaven- der i tilknyttede virksomheder	Underdækning	Tilgodehaven- der i tilknyttede virksomheder	Underdækning
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Kostpris 1. januar	2.695	124.831	2.695	124.831
Tilgang i årets løb	0	15.881	0	15.881
Overførsler i årets løb	-946	-128	-946	-128
Kostpris 31. december	1.749	140.584	1.749	140.584
Regnskabsmæssig værdi 31. december	1.749	140.584	1.749	140.584

	Koncern		Morderselskab	
	2017	2016	2017	2016
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
13 Hensættelse til udskudt skat				
Immaterielle anlægsaktiver	-4.357	-5.814	-4.357	-5.814
Materielle anlægsaktiver	1.056.569	1.054.600	1.056.574	1.054.607
Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelse	-190	-235	-190	-235
Låneomkostninger	455	0	455	0
Tilgodehavende underdækning	30.956	34.808	30.956	34.808
Skattemæssigt underskud til fremførsel	-175.270	-176.868	-175.359	-176.960
	908.163	906.491	908.079	906.406

Udskudt skat er afsat med 22% svarende til den aktuelle skattesats.

Noter til årsregnskabet

14 Langfristede gældsforpligtelser

Afdrag, der forfalder inden for 1 år, er opført under kortfristede gældsforpligtelser. Øvrige forpligtelser er indregnet under langfristede gældsforpligtelser.

Gældsforpligtelserne forfalder efter nedenstående orden:

	Koncern		Moderselskab	
	2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
Kreditinstitutter				
Efter 5 år	649.345	683.401	649.345	683.401
Mellem 1 og 5 år	203.456	210.579	203.456	210.579
Langfristet del	852.801	893.980	852.801	893.980
Inden for 1 år	45.691	44.202	45.691	44.202
	898.492	938.182	898.492	938.182
Gæld til tilknyttede virksomheder				
Mellem 1 og 5 år	2.241	4.439	2.241	4.439
Langfristet del	2.241	4.439	2.241	4.439
Øvrig kortfristet gæld til tilknyttede virksomheder	5.187	11.923	5.029	11.796
	7.428	16.362	7.270	16.235
Gæld til selskabsdeltagere og ledelse				
Mellem 1 og 5 år	20.398	40.795	20.398	40.795
Langfristet del	20.398	40.795	20.398	40.795
Øvrig kortfristet gæld til selskabsdeltagere og ledelse	20.398	20.398	20.398	20.398
	40.796	61.193	40.796	61.193
Anden gæld				
Mellem 1 og 5 år	0	0	0	1
Langfristet del	0	0	0	1
Øvrig kortfristet gæld	16.784	12.739	15.812	12.444
	16.784	12.739	15.812	12.445

Noter til årsregnskabet

14 Langfristede gældsforpligtelser (fortsat)

	Koncern		Moderselskab	
	2017	2016	2017	2016
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
Periodeafgrænsningspos- ter				
Efter 5 år	92.387	79.929	92.387	79.929
Mellem 1 og 5 år	4.697	4.831	4.697	4.831
Langfristet del	97.084	84.760	97.084	84.760
Inden for 1 år	1.340	1.207	1.340	1.207
	98.424	85.967	98.424	85.967

15 Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter vedrører tilslutningsbidrag, som afskrives over 75 år.

	Koncern		Moderselskab	
	2017	2016	2017	2016
	TDKK	TDKK	TDKK	TDKK
16 Medarbejderforhold				
Heraf udgør vederlag til bestyrelse	625	625	625	625
Gennemsnitligt antal beskæftigede medarbejdere	0	0	0	0

Personalet er med virkning fra og med 1. oktober 2012 overført til VandCenter Syd Service ApS, hvorfra de udlejes til bl.a. VandCenter Syd as. Vederlag til direktionen indgår i VandCenter Syd Service ApS's personalenote.

Noter til årsregnskabet

17 Eventualposter og øvrige økonomiske forpligtelser

Eventualforpligtelser

Koncernens danske selskaber hæfter solidarisk for skat af koncernens sambeskattede indkomst.

VandCenter Syd as har afgivet støtteerklæring til fortsat drift i DanAqua Holding ApS samt dettes datterselskab DanAqua SDN.BHD i Malaysia. Den afgivne støtteerklæring er tidsbegrænset og ophører på den ordinære generalforsamling 2019.

Selskabet har indgået en cash pool ordning med Nordea, I cash pool ordningen indgår alle koncernens selskaber. VandCenter Syd as hæfter for cash pool ordningen i sin helhed.

18 Nærtstående parter

Grundlag

Bestemmende indflydelse

VandCenter Syd Holding as, Vandværksvej 7, 5000 Odense C Aktionær

Koncernregnskab

Selskabet indgår i koncernrapporten for moderselskabet

Navn	Hjemsted
VandCenter Syd Holding as	Odense

	Koncern		Moderselskab	
	2017 TDKK	2016 TDKK	2017 TDKK	2016 TDKK
19 Honorar til generalforsamlingsvalgt revisor				
Revisionshonorar til				
PricewaterhouseCoopers	74	74	63	63
Andre ydelser	198	478	190	475
	272	552	253	538

Noter til årsregnskabet

	Koncern	
	2017	2016
	TDKK	TDKK
20 Pengestrømsopgørelse - reguleringer		
Finansielle indtægter	-593	-738
Finansielle omkostninger	25.606	28.926
Af- og nedskrivninger inklusiv tab og gevinst ved salg	253.144	250.194
Skat af årets resultat	358	388
Andre reguleringer	22.777	40.157
	301.292	318.927
21 Pengestrømsopgørelse - ændring i driftskapital		
Ændring i varebeholdninger	408	227
Ændring i tilgodehavender	23.772	-21.654
Ændring i leverandører m.v.	-11.863	42.737
Regulering af sikringsinstrumenter til dagsværdi	151	850
	12.468	22.160

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten for VandCenter Syd as for 2017 er udarbejdet i overensstemmelse med årsregnskabslovens bestemmelser for store virksomheder i regnskabsklasse C.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til sidste år.

Koncern- og årsregnskab for 2017 er aflagt i TDKK.

Generelt om indregning og måling

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Herudover indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris. Endvidere indregnes i resultatopgørelsen alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening, herunder afskrivninger, nedskrivninger og hensatte forpligtelser samt tilbageførsler som følge af ændrede regnskabsmæssige skøn af beløb, der tidligere har været indregnet i resultatopgørelsen.

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde selskabet, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå selskabet, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Ved første indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris. Efterfølgende måles aktiver og forpligtelser som beskrevet for hver enkelt regnskabspost nedenfor.

Visse finansielle aktiver og forpligtelser måles til amortiseret kostpris, hvorved der indregnes en konstant effektiv rente over løbetiden. Amortiseret kostpris opgøres som oprindelig kostpris med fradrag af afdrag og tillæg/fradrag af den akkumulerede afskrivning af forskellen mellem kostprisen og det nominelle beløb. Herved fordeles kurstab og gevinst over løbetiden.

Ved indregning og måling tages hensyn til forudsigelige tab og risici, der fremkommer, inden årsrapporten aflægges, og som be- eller afkræfter forhold, der eksisterede på balancedagen.

Hvile-i-sig-selv princippet

Over-/underdækning

Selskabet er underlagt det særlige "hvile-i-sig-selv" princip i henhold til vandsektorloven. Princippet medfører, at årets over- eller underdækning, opgjort som årets resultat efter vandsektorloven i forhold til opkrævede priser, skal tilbageføres eller kan opkræves hos forbrugerne ved indregning i efterfølgende års priser. Årets over- eller underdækning indregnes derfor i nettoomsætningen. Den akkumulerede over- eller underdækning efter vandsektorlovens regler er udtryk for et mellemværende med forbrugeren, og indregnes i balancen under gæld eller tilgodehavender.

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

Konsolideringspraksis

Koncernregnskabet omfatter moderselskabet VandCenter Syd as samt virksomheder, hvori moderselskabet direkte eller indirekte besidder flertallet af stemmerettighederne, eller hvori moderselskabet gennem aktiebesiddelse eller på anden måde har en bestemmende indflydelse. Virksomheder, hvori koncernen besidder mellem 20% og 50% af stemmerettighederne og udøver betydelig men ikke bestemmende indflydelse, betragtes som associerede virksomheder.

Ved konsolideringen sammendrages poster af ensartet karakter. Koncerninterne indtægter og omkostninger, aktiebesiddelser, udbytter og mellemværender samt realiserede og urealiserede interne gevinster og tab ved transaktioner mellem de konsoliderede virksomheder elimineres.

Moderselskabets kapitalandele i de konsoliderede dattervirksomheder udlignes med moderselskabets andel af dattervirksomhedernes regnskabsmæssige indre værdi opgjort på det tidspunkt, hvor koncernforholdet blev etableret.

Omregning af fremmed valuta

Som præsentrationsvaluta benyttes danske kroner. Alle andre valutaer anses som fremmed valuta.

Transaktioner i fremmed valuta omregnes til transaktionsdagens kurs. Valutakursdifferencer, der opstår mellem transaktionsdagens kurs og kursen på betalingsdagen, indregnes i resultatopgørelsen som en finansiel post. Hvis valutapositioner anses for sikring af fremtidige pengestrømme, indregnes værdireguleringerne direkte på egenkapitalen.

Tilgodehavender, gæld og andre monetære poster i fremmed valuta, som ikke er afregnet på balancedagen, måles til balancedagens valutakurs. Forskellen mellem balancedagens kurs og kursen på tidspunktet for tilgodehavendets eller gældens opståen indregnes i resultatopgørelsen under finansielle indtægter og omkostninger.

Anlægsaktiver, der er købt i fremmed valuta, måles til kursen på transaktionsdagen.

Regnskabsmæssig sikring

Ændring i dagsværdien af finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder kriterierne for sikring af dagsværdien af et indregnet aktiv eller en indregnet forpligtelse, indregnes i resultatopgørelsen sammen med de ændringer i dagsværdien af det sikrede aktiv eller den sikrede forpligtelse, som kan henføres til den risiko, der er afdækket.

Ændring i dagsværdien af finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder betingelserne for sikring af forventede fremtidige transaktioner, indregnes på egenkapitalen under overført resultat for så vidt angår den effektive del af sikringen. Den ineffektive del indregnes i resultatopgørelsen. Resultater den sikrede transaktion i et aktiv eller en forpligtelse, overføres det beløb, som er udskudt under egenkapitalen, fra egenkapitalen og indregnes i kostprisen for henholdsvis aktivet eller forpligtelsen. Resultater den

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

sikrede transaktion i en indtægt eller en omkostning, overføres det beløb, som er udskudt under egenkapitalen, fra egenkapitalen til resultatopgørelsen i den periode, hvor den sikrede transaktion indregnes. Beløbet indregnes i samme post som den sikrede transaktion.

Ændring i dagsværdien af finansielle instrumenter, der er klassificeret som og opfylder kriterierne for sikring af nettoinvesteringer i selvstændige udenlandske dattervirksomheder eller associerede virksomheder, indregnes direkte i egenkapitalen for så vidt angår den effektive del af sikringen, mens den ineffektive del indregnes i resultatopgørelsen.

Resultatopgørelsen

Nettoomsætning

Ved salg af varer indregnes nettoomsætning, når fordele og risici vedrørende de solgte varer er overgået til køber, nettoomsætningen kan måles pålideligt og det er sandsynligt, at de økonomiske fordele ved salget vil tilgå koncernen.

Serviceydelser indregnes i takt med udførelse af den service, som kontrakten vedrører ved anvendelse af produktionsmetoden, hvorved nettoomsætningen svarer til salgsværdien af årets udførte serviceydelse. Metoden anvendes, når de samlede indtægter og omkostninger på serviceydelsen og færdiggørelsesgraden på balancedagen kan opgøres pålideligt, og det er sandsynligt, at de økonomiske fordele, herunder betalinger, vil tilgå koncernen. Som færdiggørelsesgrad anvendes afholdte omkostninger i forhold til de forventede samlede omkostninger på serviceydelsen.

Nettoomsætningen måles til det modtagne vederlag og indregnes eksklusive moms og med fradrag af rabatter i forbindelse med salget.

Nettoomsætningen reguleres med en eventuel over/underdækning.

Produktionsomkostninger

Produktionsomkostninger omfatter de omkostninger, der er medgået til at opnå årets omsætning, herunder lønninger og pensioner.

Administrationsomkostninger

Administrationsomkostninger omfatter omkostninger til ledelsen, det administrative personale, kontoromkostninger, afskrivninger m.v.

Andre driftsindtægter/-omkostninger

Andre driftsindtægter og andre driftsomkostninger omfatter regnskabsposter af sekundær karakter i forhold til virksomhedernes hovedaktivitet, herunder avance og tab ved salg og skrotning af immaterielle og materielle anlægsaktiver.

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

Resultat af kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder

Udbytte fra associerede virksomheder indtægtsføres i resultatopgørelsen, når de vedtages på generalforsamlingen i den associerede virksomhed. Dog modregnes udbytte som vedrører indtjening i den associerede virksomhed før modervirksomheden overtog denne i kostprisen for den associerede virksomhed.

For datterselskaber indregnes den forholdsmæssige andel af resultat for året under posten "Indtægter af kapitalandele i dattervirksomheder" i resultatopgørelsen.

Finansielle poster

Finansielle indtægter og omkostninger omfatter renteindtægter og -omkostninger, realiserede og urealiserede kursgevinster og -tab vedrørende gæld og transaktioner i fremmed valuta, amortisering af finansielle aktiver og forpligtelser. Finansielle indtægter og udgifter indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Skat af årets resultat

Skat af årets resultat består af årets aktuelle skat og forskydning i udskudt skat og indregnes i resultatopgørelsen med den del, der kan henføres til årets resultat, og direkte på egenkapitalen med den del, der kan henføres til posteringer direkte på egenkapitalen.

Selskabet er sambeskattet med 100% ejede danske og udenlandske dattervirksomheder. Selskabsskatten fordeles mellem de sambeskattede selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster.

Balancen

Immaterielle anlægsaktiver

Udviklingsomkostninger og omkostninger til internt oparbejdede rettigheder indregnes i resultatopgørelsen som omkostninger i anskaffelsesåret.

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

Materielle anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver anskaffet før 1. januar 2010 er målt til standardpriser og standard levetider udmeldt af Forsyningssekretariatet i forbindelse med opgørelse af den reguleringsmæssige åbningsbalance.

Materielle anlægsaktiver måles til dagsværdi med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger.

Materielle anlægsaktiver, der er under opførelse og ikke er taget i brug, er opført som igangværende projekter. Der afskrives ikke på igangværende projekter.

Produktionsanlæg består af vandværker, vandindvindingsanlæg, renseanlæg og andre lignende anlæg.

Distributionsanlæg består af ledningsnet til fremførsel af vand og bortskaffelse af spildevand.

Fællesfunktionsanlæg består af administrationsbygninger, biler, rullende materiel, IT, inventar, maskiner og værktøj.

Omkostninger til reovering af eksisterende aktiver aktiveres, når omkostningen har medført en forbedring af det eksisterende aktiv enten i form af kvalitet, mængde eller forventet levetid.

Produktionsbygninger	10 - 75 år
Distributionsanlæg	30 - 75 år
Fællesfunktionsanlæg	5 - 75 år

Afskrivningsperiode og restværdi revurderes årligt.

Nedskrivning af anlægsaktiver

Den regnskabsmæssige værdi af immaterielle og materielle anlægsaktiver gennemgås årligt for at afgøre, om der er indikation af værdiforringelse ud over det, som udtrykkes ved afskrivning.

Hvis dette er tilfældet, gennemføres en nedskrivningstest for at fastslå, om genindvindingsværdien er lavere end den regnskabsmæssige værdi. Hvis det er tilfældet nedskrives der til denne lavere genindvindingsværdi.

Kapitalandele i dattervirksomheder og associerede virksomheder

Kapitalandele i associerede virksomheder måles til kostpris. I tilfælde, hvor kostprisen overstiger genindvindingsværdien, nedskrives til denne lavere værdi.

Kapitalandele i dattervirksomheder indregnes og måles efter den indre værdis metode.

I balancen indregnes under posten "Kapitalandele i dattervirksomheder" den forholdsmæssige ejerandel af virksomhedernes regnskabsmæssige indre værdi opgjort med udgangspunkt i dagsværdien af de identificer-

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

bare nettoaktiver på anskaffelsestidspunktet.

Den samlede nettoopskrivning af kapitalandele i dattervirksomheder henlægges via overskudsdisponeringen til "Reserve for nettoopskrivning efter den indre værdis metode" under egenkapitalen. Reserven reduceres med udbytteudlodninger til moderselskabet og reguleres med andre egenkapitalbevægelser i dattervirksomhederne.

Dattervirksomheder med negativ regnskabsmæssig indre værdi indregnes til DKK 0. Hvis moderselskabet har en retslig eller en faktisk forpligtelse til at dække virksomhedens underbalance, indregnes en hensat forpligtelse hertil.

Øvrige finansielle anlægsaktiver

Øvrige finansielle anlægsaktiver omfatter bl.a. underdækning som i de kommende år kan indregnes i taksterne og opkræves fra forbrugerne i henhold til den udmeldte indtægtsramme. Underdækningen indregnes i balancen til en værdi svarende til det beløb, som ledelsen forventer, vil blive opkrævet i de kommende år.

Varebeholdninger

Nettorealisationsværdien for varebeholdninger opgøres til det beløb, som forventes at kunne indbringes ved salg i normal drift med fradrag af salgsomkostninger.

Tilgodehavender

Tilgodehavender måles i balancen til amortiseret kostpris eller en lavere nettorealisationseværdi, hvilket normalt udgør nominal værdi med fradrag af nedskrivning til imødegåelse af tab. Nedskrivninger til tab opgøres på grundlag af en individuel vurdering af de enkelte tilgodehavender samt for tilgodehavender fra salg tillige med en generel nedskrivning baseret på selskabets erfaringer fra tidligere år.

Udskudte skatteaktiver og -forpligtelser

Udskudt skat måles efter den balanceorienterede gælds metode af midlertidige forskelle mellem regnskabsmæssig og skattemæssig værdi af aktiver og forpligtelser, opgjort på grundlag af den planlagte anvendelse af aktivet, henholdsvis afvikling af forpligtelsen.

Udskudte skatteaktiver måles til den værdi, hvortil aktivet forventes at kunne realiseres, enten ved udligning i skat af fremtidig indtjening eller ved modregning i udskudte skatteforpligtelser inden for samme juridiske skatteenhed.

Udskudt skat måles på grundlag af de skatteregler og skattesatser, der med balancedagens lovgivning vil være gældende, når den udskudte skat forventes udløst som aktuel skat. Ændring i udskudt skat, som følge af ændringer i skattesatser, indregnes i resultatopgørelsen eller i egenkapitalen, når den udskudte skat ved-

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

rører poster, der er indregnet i egenkapitalen.

Finansielle gældsforpligtelser

Lån, som realkreditlån og lån hos kreditinstitutter, indregnes ved låneoptagelsen til det modtagne provenu med fradrag af afholdte transaktionsomkostninger. I efterfølgende perioder måles lånene til amortiseret kostpris, således at forskellen mellem proventuet og den nominelle værdi indregnes i resultatopgørelsen som en rentekomkostning over låneperioden.

Øvrige gældsforpligtelser måles til amortiseret kostpris, der i al væsentlighed svarer til nominal værdi.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter opført som forpligtelser udgøres af modtagne betalinger vedrørende indtægter i de efterfølgende regnskabsår.

Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen viser koncernens pengestrømme for året opdelt på drifts-, investerings- og finansieringsaktivitet, årets forskydning i likvider samt koncernens likvider ved årets begyndelse og slutning.

Pengestrøm fra driftsaktivitet

Pengestrøm fra driftsaktiviteten opgøres som årets resultat reguleret for ændring i driftskapitalen og ikke kontante resultatposter som af- og nedskrivninger og hensatte forpligtelser. Driftskapitalen omfatter omsætningsaktiver fratrukket kortfristede gældsforpligtelser eksklusive de poster, der indgår i likvider.

Pengestrøm fra investeringsaktivitet

Pengestrøm fra investeringsaktiviteten omfatter pengestrømme fra køb og salg af immaterielle, materielle og finansielle anlægsaktiver.

Pengestrøm fra finansieringsaktivitet

Pengestrøm fra finansieringsaktiviteten omfatter pengestrømme fra optagelse og tilbagebetaling af langfristede gældsforpligtelser samt ind- og udbetalinger til og fra selskabsdeltagerne.

Likvider

Likvide midler består af "Likvide beholdninger".

Pengestrømsopgørelsen kan ikke udledes alene af det offentliggjorte regnskabsmateriale.

Noter til årsregnskabet

22 Anvendt regnskabspraksis (fortsat)

Hoved- og nøgletal

Forklaring af nøgletal

Bruttomargin	$\frac{\text{Bruttofortjeneste} \times 100}{\text{Nettoomsætning}}$
Overskudsgrad	$\frac{\text{Resultat før finansielle poster} \times 100}{\text{Nettoomsætning}}$
Afkastningsgrad	$\frac{\text{Resultat før finansielle poster} \times 100}{\text{Samlede aktiver}}$
Soliditetsgrad	$\frac{\text{Egenkapital ultimo} \times 100}{\text{Samlede aktiver ultimo}}$
Forrentning af egenkapital	$\frac{\text{Ordinært resultat efter skat} \times 100}{\text{Gennemsnitlig egenkapital}}$